

Er referens
Ju2020/00999/L4Vår handläggare
Christian Ivarsson**Remissvar gällande delbetänkandet Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (SOU 2020:11)**

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har tagit del av rubricerat delbetänkande och lämnar följande synpunkter:

1. FOI har inget att erinra angående utredningens förslag till anpassning och kompletterande bestämmelser för förordningens tillämpning i Sverige.
2. FOI menar att det finns betydande osäkerheter i gränsdragningen mellan allmän ordning, säkerhet och nationell säkerhet. Ett framtida granskningssystem måste innehålla och hantera samtliga delar. Gränserna måste klargöras för att granskningssystemet ska fungera såväl effektivt som rättssäkert. Även totalförsvarsperspektivet är otillräckligt omhändertaget och behöver utredas mer utförligt i slutbetänkandet.
3. FOI menar att ISP på kort sikt kan fungera som kontaktpunkt. FOI:s uppfattning är dock att det inte är självklart vilken myndighet som är bäst lämpad för denna uppgift. Vilken myndighet som långsiktigt ska ha denna roll behöver därför utredas mer grundligt.

Punkterna 2 och 3 utvecklas i texten nedan.

Begreppen direktinvestering, säkerhet, allmän ordning och nationell säkerhet

Utredningen slår fast att utländska direktinvesteringar som regleras enligt EU-förordningen endast gäller sådana investeringar som kan få betydelse för allmän ordning eller säkerhet. Så kallade portföljinvesteringar omfattas inte och inte heller investeringar som har betydelse för nationell säkerhet.

Det förefaller finnas en del gränsdragningsproblematik här som utredningen försökt hantera men som inte är helt klarlagd enligt FOI:s bedömning. När det kommer till omfattning på investeringen och huruvida den ska betraktas som en portföljinvestering, som inte medger något inflytande över verksamhetens drift, eller som en direktinvestering vilken då även medger inflytande över verksamhetens drift förefaller, om än problematisk så i alla fall mindre problematiskt.

Det huvudsakliga gränsdragningsproblemet förefaller uppkomma när det kommer till allmän ordning, säkerhet och nationell/Sveriges säkerhet. Nationell säkerhet ligger utanför EU:s kompetens och omfattas då inte av denna förordning. Områden som dock, av utredningen, bedöms omfattas av förordningen är till exempel förvärv av fastigheter på områden av militärt intresse, behov av säker tillgång på energi och åtgärder för att förhindra våldsamheter i samhället.

Områden som däremot inte bör omfattas av förordningen är medlemsstaternas väsentliga statliga funktioner, särskilt sådana som syftar till att hävda territoriell integritet, att upprätthålla lag och ordning och att skydda den nationella säkerheten. I synnerhet när det kommer till nationell säkerhet ska detta vara varje medlemsstats exklusiva ansvar. Sveriges system med krisberedskap samt, civilt och militärt försvar, där de två senare utgör totalförsvaret och att det civila försvaret ska bygga på krisberedskapen gör denna gränsdragningsproblematik om möjligt än mer problematisk.

FOI:s uppfattning är att denna gränsdragningsproblematik är oklar och att det därför är otydligt när ett granskningssystem, som senare ska föreslås i utredningen, ska aktiveras eller när kontaktpunkten ska kräva in och tillhandahålla information enligt EU-förordningen. FOI:s uppfattning är att denna gränsdragningsproblematik behöver nyanseras och förtydligas för att det föreslagna granskningssystemet ska kunna fungera effektivt och rättssäkert.

FOI vill här även erinra om att likande synpunkter framfördes i remissvar avseende Förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i Europeiska unionen KOM(2017) 487 (FOI-2017-1773:3).

För övrigt menar FOI att utredningen inte tillräckligt omhändertagit totalförsvarsperspektivet där totalförsvarslagstiftningen är giltig från gråzon till krig. Detta behöver omhändertas mer utförligt i slutbetänkandet.

Förslag av myndighet som svensk kontaktpunkt enligt förordningen

Utredningen föreslår i delbetänkandet att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) ska bli kontaktpunkt enligt EU-förordningen och ansvarig myndighet i ett kommande granskningssystem. FOI:s uppfattning är att det i ett inledande skede kan vara en pragmatisk lösning att tilldela ISP rollen som kontaktpunkt då myndigheten har delar av den infrastruktur och kompetens som krävs för uppgiften. Att definitivt slå fast att ISP är den mest lämpade myndigheten för den slutgiltiga uppgiften att genomföra granskningar, i enlighet med det ännu ej föreslagna granskningssystemet, ser FOI som tveksamt.

I och med att granskningssystemet ännu inte är fastslaget så är FOI:s bedömning att det i nuläget inte går att avgöra vilken myndighet som är bäst lämpad för detta uppdrag. Av de myndigheter som utredningen går igenom ser FOI att fler borde kunna fungera som kontaktpunkt. Inte minst om man som i utredningen konstaterar att det självklart inte är

nödvändigt att kontaktpunkten själv har all kompetens ”in house”. Att just ISP:s verksamhet enklast skulle gå att anpassa till denna uppgift, eller att de besitter för uppgiften förutsättningskapande kompetenser inom till exempel säkerhetspolitik, ser FOI inte heller som självklart. Det är en mindre myndighet med idag relativt begränsade uppgifter med en tyngdpunkt på exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbel användning.

Att mängden ärenden, som utredningen säger skulle bli låg, ser FOI inte heller som självklart. Allt är avhängigt hur det framtida granskningssystemet utformas och vilka kriterier som ska ligga till grund för aktivering av granskning av utländska direktinvesteringar. Utredningen konstaterar också, utifrån att mängden utländska direktinvesteringar i Sverige varierar kraftigt över tid, att det periodvis kan bli en högre belastning av dessa ärenden och att myndigheten då måste kunna växla upp och tillfälligt prioritera om resurser till denna verksamhet. FOI:s uppfattning är vidare att det är oklart om en myndighet med ISP:s nuvarande förutsättningar kan göra den uppväxling som periodvis kan komma att krävas.

Avslutningsvis bedömer FOI att ISP har de rutiner och den skyddsnivå som krävs för att kunna hantera information om säkerhet och försvar. Detta framhöll även FOI som kritiskt i sitt remissvar avseende Förslag till Europaparlamentets och Rådets förordning om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i Europeiska unionen KOM(2017) 487 (FOI-2017-1773:3).

Kista som ovan

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Jens Mattsson efter föredragning av enhetschef Christian Ifvarsson. I den slutliga handläggningen har även särskild rådgivare Mikael Wiklund, analytiker Jessica Appelgren, internationell direktör Eva Dalberg, enhetschef Mike Winnerstig samt chefsjurist Eva Liljefors deltagit.

.....
Jens Mattsson

.....
Christian Ifvarsson

Sändlista:

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Särskild rådgivare
Chefsjurist
AC